

Adli Tabiplik Hizmetleri ve Adli Raporların Düzenlenmesi Hakkında Genelge
Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Adli Tabiplik Hizmetleri ve Adli Raporların Düzenlenmesi Hakkında Genelge'yi PDF Formatında görmek için tıklayınız

Dosyayı bilgisayarınıza indirmek için linke sağ tıklayarak Hedefi Farklı Kaydet seçeneğini işaretleyiniz.

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı : B100TSH0130000-
Konu : Adli Tabiplik Hizmetleri ve Adli Raporların Düzenlenmesi

..... VALİLİĞİNE
(İl Sağlık Müdürlüğü)

GENELGE
2000 /

- İLGİ: a) 25.01.1995 tarih ve 6058 sayılı,
b) 13.04.1995 tarih ve 6065 sayılı,
c) 13.07.1995 tarih ve 6068 sayılı,
d) 05.12.1995 tarih ve 6070 sayılı,
e) 13.03.1997 tarih ve 6090 sayılı genelgeler.

Bakanlığımızca yayınlanan ve İlgi'de yer alan genelgeler ile, Bakanlığımız kuruluşlarınca verilen adli tıp hizmetleri hakkında açıklamalarda bulunulmuş; adli raporların nasıl düzenleneceği ve buna ilişkin formların nasıl kullanılacağı açıklanmıştır. Ancak, adli tıp hizmetlerinin daha düzenli olarak yürütülmesinin sağlanması ve adli raporların düzenlenmesi ile ilgili olarak ulusal ve uluslararası yargı ve diğer kuruluşlar düzeyinde yaşanan sorunlar ve olumsuzlukların giderilmesi için konu

yeniden değerlendirilmiştir. Bundan sonra, adli tıp hizmetlerinin aşağıda açıklanan düzenlemeler çerçevesinde ve Bakanlığımız tarafından hazırlanıp İnsan Hakları Koordinatör Üst Kurulu'na da kabul gören formlar kullanılarak yürütülmesi uygun görülmektedir:

A. Görevler ve Teşkilatlanma

Ülkemizde adli tıp hizmetlerini düzenleyen ve halen yürürlükte olan ilk ve esas Kanun, 38 Sayılı Tababeti Adliye Kanunu'dur. Bu Kanun, adli tıp hizmetleri ile ilgili genel düzenlemeler yaparak, adli rapor düzenleme ve adli otopsi yapma yetkisini diplomalı hekimlere vermekte olup, adli tıp hizmetleri ile ilgili kurumsal hükümler içermemektedir.

Adalet işlerinde bilirkişilik görevi yapmak üzere, 1982 yılında çıkarılan 2659 Sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu ile de Adalet Bakanlığı'na bağlı Adli Tıp Kurumu tesis edilmiştir. Bu Kanun doğrultusunda, belirli illerde Adli Tıp Kurumu'na bağlı kurulmuş olan grup başkanlıkları ve şube müdürlükleri, buldukları il merkezlerinde mahkemeler ile hakimlikler ve savcılıklar tarafından gönderilen adli tıp ile ilgili konularda bilimsel ve teknik görüş bildirmekle yükümlü kılınmıştır. Diğer yandan, 2659 Sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu doğrultusunda çıkarılan Adli Tıp Kurumu Kanunu Uygulama Yönetmeliği'nin 18'inci maddesinin 47'inci bendi ile 21'inci maddesi ve 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 38'inci maddesi uyarınca, yükseköğretim kurumları veya birimleri, adli tıp mevzuatı çerçevesinde adli tıp olaylarında ve diğer adli olaylarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'na göre resmi bilirkişi sayılmıştır.

Ancak, sözü edilen kuruluşların tüm ülke sathında 24 saat süre ile hizmet verecek şekilde yapılmamasından dolayı, adli tıp hizmetlerinin büyük kısmı, 38 Sayılı Tababeti Adliye Kanunu'nun yanısıra, 224 Sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun ve bu Kanun doğrultusunda çıkarılan yönetmelik ve yönerge gereğince, Bakanlığımıza bağlı kuruluşlar tarafından yürütülmektedir.

Bakanlığımız kuruluşlarınca yürütülen adli tıp hizmetleri, adli rapor düzenlenmesi ve otopsiye yönelik hizmetlerdir. Adli muayene ve rapor tanzimi hizmetleri, bizzat sağlık kuruluşlarında ve hekimler tarafından yürütülmektedir. Adli otopsi hizmetleri ise, ilgili savcı tarafından talep edilmekte ve hekim otopsiye yönelik hizmetlerini genellikle kendi sağlık kuruluşu dışında yürütmektedir.

Adli tıp hizmetlerinin -hizmetin çeşitliliği ve illerin sahip oldukları kaynakların farklılığı nedeniyle- her ilde farklı şekilde düzenlenmiş olması, hizmetin işleyişinde önemli aksaklıklara ve kaynak israfına yol açabilmektedir. Adli tıp hizmetlerinin tüm yerleşim birimlerinde düzenli ve kaynak israfına yol açmadan yürütülmesi amacıyla, Bakanlığımıza bağlı kuruluşlarda verilen adli tıp hizmetleri, aşağıda açıklanan düzenlemeler ve tedbirler çerçevesinde yürütülecektir:

Adli Tıp Kurumu'na bağlı grup başkanlıkları veya şube müdürlüklerinin yapılandığı ve/veya Adli Tıp Anabilim Dalı olan üniversitelerin bulunduğu il merkezlerinde adli tıp hizmetleri bu kurumlar/birimlerin yanısıra Bakanlığımıza bağlı sağlık kuruluşları tarafından; bu kurumlar/birimlerin bulunmadığı yerlerde ise, tümüyle Bakanlığımıza bağlı sağlık kuruluşlarında aşağıdaki esaslara göre yürütülecektir:

- 1) Bakanlığımıza bağlı yataklı tedavi kurumlarının bulunduğu il veya ilçe merkezlerinde,
 - a) Mesai saatleri içerisinde, tüm sağlık ocakları ve yataklı tedavi kurumları tarafından yürütülerek desteklenmesi,
 - b) Mesai saatleri dışında, hakimler ve savcılarının isteği halinde, adli tıp hizmetleri kapsamında yer alan otopsi hizmetlerinin, İl Sağlık Müdürlüğü'nce il nüfusu ve hizmet talebine göre yeterli sayıda belirlenecek sağlık ocağında görevli icapçı hekim tarafından; adli rapor hizmetlerinin ise, devlet hastanelerinde başhekimlikçe belirlenecek birimde yürütülerek desteklenmesi,
- 2) Bakanlığımıza bağlı yataklı tedavi kurumlarının bulunmadığı ilçe merkezleri ile daha küçük yerleşim birimlerinde, mesai saati içinde ve dışında, sağlık ocaklarınca yürütülmesi gerekmektedir.

B. Alınacak tedbirler

Yerleşim yerinin özelliğine göre, yukarıda belirtilen düzenlemelerin aksamadan yürütülmesi için;

- 1) Öncelikle, ilinizdeki adli tıp hizmetlerinin sunumundan sorumlu ve yukarıda sözü edilen kuruluşlar ile temasa geçilerek, ilgili kuruluşların adli tıp hizmet kapasitesinin değerlendirilmesi ve bu kuruluşlarla yakın işbirliği içinde çalışılması,

- 2) İlinizde bulunan yataklı tedavi kurumlarında, mesai saatleri içinde ve dışında adli tıp hizmetlerini yürütmek üzere birinci derecede sorumlu bir birimin belirlenmesi,
- 3) Birden fazla sağlık ocağının bulunduğu yerleşim merkezlerinde, mesai saatleri dışında, mahkemeler ile hakimlikler ve savcılıkların isteği halinde otopsi hizmetlerinin yerine getirilmesi amacıyla, il nüfusu ve hizmet talebi dikkate alınarak yeterli sayıda sağlık ocağının bu hizmeti vermek üzere görevlendirilmesi ve icapçı hekim listelerinin düzenlenmesi,
- 4) Bakanlığımız birimlerinde görev yapan hekimlerin, adli rapor düzenlemesi hizmetlerini mutlaka kendi kurumlarında ve bir sağlık personeli daha bulundurmak koşulu ile yürütmesi,
- 5) Ayrıca, adli tıp hizmetleri kapsamında yer almayan, ancak, belediye tabipliğinin bulunmadığı yerleşim yerlerinde, ölü muayenesi ve gömme izin kağıdı düzenlemesi işlemlerinin, ölüm olayı ölünün bağlı bulunduğu sağlık ocağı bölgesinde meydana gelmişse ilgili ocak hekimi tarafından; değilse yukarıda otopsi hizmetlerine yönelik olarak yer alan düzenlemelerde tanımlanan hekim tarafından gerçekleştirilmesi, gerekmektedir.

C. Adli vakaların muayenesi ve raporların düzenlenmesi

Adli tıp hizmetlerinin daha sağlıklı yürütülmesi için, bundan böyle, içerik ve şekil itibarı ile Sağlık Bakanlığı'na yeniden hazırlanan ve oto-karbon tekniği kullanılarak 4 nüsha halinde doldurulacak olan ve 3 sayfadan oluşan "Genel Adli Muayene Formu" (Ek-1) ile erkekler ve kadınlar için ayrı ayrı düzenlenen ve 3'er sayfadan oluşan "Cinsel Saldırı Muayene Formları" (Ek-2 ve Ek-3) kullanılacak olup, muayene ve rapor düzenlenmesinde aşağıdaki hususlara titizlikle uyulmalıdır:

1) Genel olarak

- a) Muayene ve tetkikler sırasında temel insan hak ve hürriyetlerine ve bu arada mahremiyete saygı kurallarına mutlaka uyulmalıdır.
- b) Hekim hastayı bizzat görmeli ve muayene etmelidir. Başkasının ifadesine dayanarak rapor düzenlenmemelidir.
- c) Muayene, uygun şartlar altında, adli kolluk kuvvetleri mensuplarının duymayacakları ve görmeyecekleri bir yerde yapılmalıdır. Muayene edilecek olan kimse, yalnızca sağlık personelinin olduğu bir muayene odasında kabul edilmeli ve muayene edilen gereken şekilde bilgilendirildikten sonra, tamamen soyularak muayene edilmelidir.
- d) Ateşli silah ve kesici alet yaralanması olaylarında, olay sırasında giyilen giysilerin saklanması için gerekli tedbirlerin alınması hususu adli makamlara hatırlatılmalıdır.
- e) Muayene sonrasında adli rapor düzenlenmesi için, mutlaka yukarıda sözü edilen rapor formları kullanılmalıdır. Adli raporun istek yazısı altına yazılması istenebilir. Ancak, adli rapor mutlaka Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan formlara yazılmalıdır. Raporlar, aşağıda yer alan bilgiler gözönünde bulundurularak ve Ek-4'de yer alan raporların doldurulması ile ilgili açıklamalara uygun olarak düzenlenmelidir.

2) Rapor düzenlenmesinde uyulacak genel ilkeler

- a) Raporlar okunaklı olarak el yazısı ile yazılmalıdır. Özellikle, "sonuç" kısmında, anlaşılır ve sade bir dil kullanılmalıdır.
- b) Düzenlenen adli rapor, mutlaka "adli rapor protokol defteri"ne de kaydedilmelidir.
- c) Raporla adli makamlar tarafından sorulan sorulara mutlaka cevap verilmelidir. Sorulmamış olmakla birlikte adli soruşturmanın boyutunu değiştirebilecek durumlar da rapora yazılmalıdır. Ayrıca, muayenesi yapılan kişinin alkollü olup olmadığı mutlaka belirtilmelidir.
- d) Düzenlenen rapor, mutlaka saptanan travmatik lezyonlara ve tetkiklere dayanmalıdır.
- e) Mevcut muayene ve laboratuvar bulguları kişi hakkında kesin rapor düzenlemek için yeterli değilse, kesin rapor düzenlenmemeli, kesin rapor düzenlenmesi için hastanın uygun merkeze sevkı yapılmalıdır.
- f) Kişide travma sonrası saptanan ve lezyonun ağırlık derecesini belirten "hayati tehlike, iş ve gücüne engel olma, çehrede sabit eser, vb" gibi kavramları kullanırken dikkatli olunmalıdır. Bu konuda, bir çok adli tıp kitabında bulunabilecek ve Ek-5'de örneği gönderilen listeden yararlanılabilir.

- g) Rapor sonunda raporu düzenleyen tabibin adı, soyadı, imzası ve kurum mührünün bulunmasına ve mutlaka okunaklı olmasına dikkat edilmelidir.
- h) Acil hallerde, muayene bulguları ve tanı, sonradan adli rapor yazılacağı düşünülerek ayrıntılı olarak kaydedilmeli; resmi yazının gelmesinden sonra adli rapor düzenlenmelidir.
- i) Düzenlenen raporların,
- aa) Birinci nüshası, raporu talep eden kurum adına yetkili kişiye kapalı ve mühürlü olarak elden teslim edilecektir (kurumda saklanacak örnek, "raporun bir örneğini aldım" ifadesi ile imzalatılarak, adli kolluk görevlisinin adı, soyadı, yaka numarası alınarak).
- bb) İkinci nüshası, raporu düzenleyen kurum tarafından ilgili Cumhuriyet Savcılığına kapalı zarf içinde resmi kanalla iletilecektir.
- cc) Üçüncü nüshası, raporu düzenleyen kurumun bulunduğu yerleşim yerinin bağlı olduğu İl Sağlık Müdürlüğüne, il düzeyinde değerlendirme yapılmasını sağlamak amacıyla aylık periyotlar halinde gönderilecektir.
- dd) Dördüncü nüsha ise, raporu düzenleyen kurumda saklanacaktır.

D. Yürürlükten kaldırılan genelgeler

Bu genelge ile, daha önce adli tıp hizmetleri ile ilgili olarak Bakanlığımızca yayınlanan 25.01.1995 tarih ve 6058 sayılı, 13.04.1995 tarih ve 6065 sayılı, 13.07.1995 tarih ve 6068 sayılı, 05.12.1995 tarih ve 6070 sayılı ve 13.03.1997 tarih ve 6090 sayılı Genelgeler yürürlükten kaldırılmıştır. Bu genelge ile getirilen düzenlemeler, adli tıp hizmetlerinin tüm yerleşim birimlerinde düzenli ve kaynak israfına yol açmadan, insan haysiyetine ve temel hak ve hürriyetlerin mahiyetine uygun olarak yürütülmesi, bu hizmet ile ilgili ulusal ve uluslararası yargı kuruluşları ve diğer kuruluşlar nezdinde yaşanan problemler ile hekimler hakkında ileri sürülebilecek haksız ithamları asgari düzeye indirebilmek amacıyla getirilmiş olup, getirilen düzenlemelerin adli tıp hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu olan tüm kurum ve kuruluş sorumlularına ve uygulayıcılarına tebliği ve söz konusu düzenlemelerin aciliyet ve hassasiyetle uygulamaya konulması hususunda gereğini önemle rica ederim.

Doç. Dr. Osman DURMUŞ
Bakan

Ek:

- 1) Genel Adli Muayene Formu
- 2) Cinsel Saldırı Muayene Formları (Erkekler için)
- 3) Cinsel Saldırı Muayene Formları (Kadınlar için)
- 4) Formların doldurulması ile ilgili açıklama
- 5) Adli Tıp Uygulamalarında Mutad İştilal, Hayati Tehlike, Uzun Zaafı, Uzun Tatili ve Çehrede Sabit Eser Saptamaları İçin Kullanılan Liste

Dağıtım:

Bilgi:

Adalet Bakanlığı

İçişleri Bakanlığı

Dışişleri Bakanlığı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
Genel Kurmay Başkanlığı
Yüksek Öğrenim Kurumu Başkanlığı
Adli Tıp Kurumu Başkanlığı
Türk Tabipler Birliği

Gereği:
81 İl Valiliği

ADLİ RAPORLARIN DOLDURULMASI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

Genel Adli Muayene Raporu ile erkek ve kadınlar için ayrı ayrı düzenlenen Cinsel Saldırı Muayene Raporu, 3'er sayfadan ve her sayfa da oto-karbon tekniği kullanılarak hazırlanan 4 nüshadan oluşmaktadır. Rapor tanzim edilirken her üç sayfa da aşağıdaki açıklamalara göre eksiksiz doldurulmalıdır.

A. GENEL ADLİ MUAYENE RAPORU

1) Gönderen makam ve kimlik bilgileri

Adli makamın yazısının tarihi, sayısı ve muayeneye getiren güvenlik görevlisiyle ilgili kısımlar eksiksiz doldurulmalıdır.

Muayene edilen kişinin kimlik bilgileri doldurulmadan önce, kişinin ön kolunda muayeneye gönderen makamın resmi mühürünün olup olmadığı kontrol edilmeli; kimlik bilgileri, nüfus hüviyet cüzdanı veya geçerli başka bir kimlik belgesine göre doldurulmalıdır. Geçerli kimlik belgesi yoksa, kimlik bilgileri kişinin beyanına göre doldurulmalı ve mutlaka muayenesi istenen kişinin tıbbi kimliklendirilmesi (kişiyi tanıttıcı boy, kilo, saç rengi, göz rengi, varsa tatuaj, vb bilgiler) yapılmalıdır.

2) Öykü

Olayın tarihi, saati, olayın öyküsü ve muayeneye edilenin şikayetleri, muayeneye gönderilenin kendi ifadesine göre aynen yazılmalıdır.

3) Muayene bulguları

Muayene tarihi ve saati mutlaka yazılmalıdır.

Varsa tespit edilen lezyonların yerleri, boyutları ve yara özellikleri tanımlanmalı ve ayrıca bu lezyonların yeri, üçüncü sayfada yer alan diyagramlarda işaretlenmelidir. Yapılacak olan tedavi yara özelliklerini değiştirebileceğinden, muayene bulguları -tedaviyi gerektiren acil bir durum yoksa- tedaviden önceki tespitlere göre yapılmalıdır.

Muayene edilenin travma uygulandığını belirttiği, ama herhangi bir lezyon tespit edilemeyen bölgeler not alınarak, bu bölgelerde gözle görülebilir herhangi bir lezyon bulunmadığı

belirtilmelidir.

Travmatik lezyonların belgelenmesi açısından, eğer imkanı varsa fotoğrafı çekilmelidir.

Sistem muayeneleri eksiksiz yapılmalı ve varsa bulgular ilgili sistem işaretlenerek kaydedilmelidir.

4) Psikiyatrik muayene

Raporun ikinci sayfasında yer alan "psikiyatrik muayene" bölümündeki konsültasyon isteme yoluna, ancak adli tıp hizmeti verilen yerleşim merkezinde resmi görevli ruh ve sinir hastalıkları uzmanının bulunması halinde gidilmelidir. Ruh ve sinir hastalıkları uzmanının bulunmaması halinde, adli rapor düzenleyen,-eğer varsa- psikişik semptomları yazmalıdır. Konsültasyon tabibe ait kimlik bilgileriyle ilgili kısım, eksiksiz doldurulmalıdır.

5) Tetkikler

Tetkikler bölümündeki yer alan incelemelerden gerekli görülenler yapılmalı; tetkiklerin tamamının veya bir kısmının yapılması imkanı olmayan yerlerde, saptanabilen klinik bulgular ve laboratuvar incelemeleri rapora yazılmalıdır.

6) Sonuç

Sonuç kısmında, adli makamlar tarafından sorulan sorulara mutlaka cevap verilmeli; ancak, sorulmamış olmakla beraber, adli soruşturmanın boyutunu etkileyebilecek durumlar da rapora yazılmalıdır.

Sonuç kısmında belirtilenler, mutlaka saptanan travmatik lezyonlara ve tetkiklere dayanmalıdır.

Bu bölümde, muayene edilenin alkollü olup olmadığı da belirtilmelidir.

7) Raporu düzenleyen tabibin kimlik bilgileri

Raporu düzenleyen tabibin kimlik bilgileri ve kurumun resmi mührü eksiksiz ve okunaklı şekilde bulunmalıdır.

8) Raporu teslim alanın kimlik bilgileri

Bu bölümde yer alan bilgiler de eksiksiz doldurulmalıdır.

B. CİNSEL SALDIRI MUAYENE FORMU

1) Gönderen makam ve kimlik bilgileri

Adli makamın yazısının tarihi, sayısı ve muayeneye getiren güvenlik görevlisiyle ilgili kısımlar eksiksiz doldurulmalıdır.

Muayene edilen kişinin kimlik bilgileri doldurulmadan önce, kişinin ön kolunda muayeneye gönderen makamın resmi mührünün olup olmadığı kontrol edilmeli; kimlik bilgileri, nüfus hüviyet cüzdanı veya geçerli başka bir kimlik belgesine göre doldurulmalıdır. Geçerli kimlik belgesi yoksa, kimlik bilgileri kişinin beyanına göre doldurulmalı ve mutlaka muayenesi istenen kişinin tıbbi kimliklendirilmesi (kişiyi tanıttıcı boy, kilo, saç rengi, göz rengi, varsa tatuaj, vb bilgiler) yapılmalıdır.

2) Muayene edilenin rıza beyanı

Erkekler ve kadınlar için ayrı ayrı düzenlenen "Cinsel Saldırı Muayene Formlarının muayene edilenin rıza beyanı bölümü adı, soyadı, adresi ve tanık yazılarak imzalatılmalıdır.

3) Öykü

Olayın tarihi, saati, olayın öyküsü ve muayeneye edilenin şikayetleri, muayeneye gönderilenin kendi ifadesine göre aynen yazılmalıdır.

4) Muayene bulguları

Muayene tarihi ve saati mutlaka yazılmalıdır.

Muayene ile ilgili bölümde yer alan maddeler eksiksiz olarak doldurulmalı ve muayene edilenin fiziksel durumu kaydedilmelidir.

Perianal ve anal bölge dışı yaralanmalarda lezyon bulunan bölge işaretlenip, lezyonlar diagramda gösterilerek özellikleri tanımlanmalıdır.

Perianal ve anal muayene ile kadınlar için genital muayene bölümlerinde lezyon bulunan bölge işaretlenip, lezyonlar diagramda gösterilerek özellikleri tanımlanmalıdır.

5) Psikiyatrik muayene

Raporun ikinci sayfasında yer alan "psikiyatrik muayene" bölümündeki konsültasyon isteme yoluna, ancak adli tıp hizmeti verilen yerleşim merkezinde resmi görevli ruh ve sinir hastalıkları uzmanının

bulunması halinde gidilmelidir. ruh ve sinir hastalıkları uzmanının bulunmaması halinde, adli rapor düzenleyen,-eğer varsa- psikişik semptomları yazmalıdır. Konsültasyon tabibe ait kimlik bilgileriyle ilgili kısım, eksiksiz doldurulmalıdır.

6)Alınan materyal

Alınan materyal bölümündeki incelemelerden gerekli görülenler yapılmalı; tetkiklerin tamamının veya bir kısmının yapılması imkanı olmayan yerlerde, saptanabilen muayene ve inceleme bulguları rapora yazılmalıdır.

7) Sonuç

Sonuç kısmında, adli makamlar tarafından sorulan sorulara mutlaka cevap verilmeli; ancak, sorulmamış olmakla beraber, adli soruşturmanın boyutunu etkileyebilecek durumlar da rapora yazılmalıdır.

Sonuç kısmında belirtilenler, mutlaka saptanan travmatik lezyonlara ve tetkiklere dayanmalıdır.

Bu bölümde, muayene edilenin alkollü olup olmadığı da belirtilmelidir.

8) Raporu düzenleyen tabibin kimlik bilgileri

Raporu düzenleyen tabibin kimlik bilgileri ve kurumun resmi mührü eksiksiz ve okunaklı şekilde bulunmalıdır.

9) Raporu teslim alanın kimlik bilgileri

Bu bölümde yer alan bilgiler de eksiksiz doldurulmalıdır.